

Priori 1 2016 - de vier queesten

DE BOUW VAN EEN KUBBOOT **SAMENSPEL VAN WATER EN VUUR**

De kiel is al gelegd en de komende tijd zal een nieuwe aanwinst voor het Openluchtmuseum meer en meer vorm krijgen.

Door de eeuwen zijn er op werven langs de voormalige Zuiderzee tientallen kubboten gebouwd. Nu wordt er op de Marker werf in het museum gewerkt aan een nieuwe.

Met het plaatsen van de kielplank door Willem Bijleveld werd in oktober 2015 het startschot gegeven voor de bouw. De kubboot is een oud scheepstype, dat veelal als volgboot van de botter werd gebruikt in de visserij. Het model van de kubboot is al op schilderijen uit de 17de eeuw te zien. Voor de nieuwe kubboot in het museum worden kopieën gebruikt van de mallen van de scheepswerf in Spakenburg. Op die werf werden

Een kubboot, Zuiderzeemuseum

rond 1840 de eerste kubboten gebouwd. De mallen die toen werden gebruikt, zijn daar nog aanwezig, evenals de mallen van de Zuiderzeebotter. Generaties lang werd de traditionele bouwwijze, waarbij gebruik werd gemaakt van deze scheepsmallen, van vader op zoon doorgegeven. De scheepjes werden, evenals de grotere vissersvaartuigen, 'op het oog' gebouwd.

GEBRUIK VAN DE KUBBOOT

De kubboten werden voor diverse soorten visserij gebruikt. De visserij met kubben, waaraan de boot zijn naam heeft te danken, is een intensieve manier van vissen waarbij de kubben (viskorven van biezen) in lange rijen aan palen in zee werden bevestigd. De schipper en zijn knecht roeiden de kubboot langs de kubbenrijen, die soms meer dan tien kilometer lang waren. De botter zeilde in de buurt met aan boord alleen een kleine jongen, de zogenaamde 'bijlegger'. Aan boord van de botter werd alles vastgezet zodat de kleine kerel alleen nog maar hoefde te sturen. Zo nu en dan werd de gevangen vis overgezet op de botter.

Ook bij de haringvisserij met grote fuiken was de kubboot onontbeerlijk. De haring trok in de paaiperiode in grote scholen de Zuiderzee in en met name op de Knar, een ondiepte voor de kust van Harderwijk, werd de vis in grote hoeveelheden gevangen. De fuiken werden in de kubboten leeggemaakt en daarna werd de vis aan boord van de botters gebracht, die het naar een van de havens langs de Zuiderzee brachten.

VAN BUITEN NAAR BINNEN

Bij de traditionele houtscheepsbouw wordt, in tegenstelling tot de huidige scheepsbouw, eerst de buitenzijde van de boot gebouwd. Pas daarna wordt het schip volgezet met spanten. Dit vereist dat de huidplanken zorgvuldig in de juiste vorm 'krom' worden gebrand. Daarbij worden de huidplanken op een speciale branderstelling geplaatst en met behulp van gewichten onder spanning gebracht. Door de plank aan de onderkant te verhitten met brandend riet en aan de bovenzijde nat te houden trekt deze krom. De zes huiddelen waaruit een kubboot bestaat hebben niet alleen een kromming, maar zowel voor als achter ook een tordering of slag. En het is belangrijk dat deze kromming en slag op de juiste plaats worden aangebracht. De kromming wordt tijdens het branden gecontroleerd met behulp van een ijzeren stang die in de precies dezelfde vorm is gebogen. De slag daarentegen wordt op het oog bepaald, hetgeen veel ervaring vereist. Deze techniek is de hele winterperiode al op de scheepswerf van Marken gedemonstreerd. Het gebruik van brandende rietbossen zorgde daarbij voor

spectaculaire beelden.

De spanten, het voorstevan en het achterstevan, worden gemaakt van kromgegroeide bomen of takken van de eikenboom. Deze onderdelen worden al in het bos geselecteerd. Dit voorjaar zullen de eerste zogenaamde 'krommers' op de paltrokmolen tot plaathout worden gezaagd. Daarnaast worden alle scheepsnagels en speciale kramnagels én alle scheepsbeslagen in onze eigen smederij vervaardigd.

Zo werken drie locaties in het museum samen om dit seizoen te komen tot de bouw van een originele kubboot. En de bezoekers zullen alle aspecten van de bouw op deze locaties op de voet kunnen volgen.

Henk van Halteren (scheepswerf)

[link](#) rtvbunschoten.nl, video

Gelderlander 23 maart 2016, [link](#)

Gelderlander 18 mei 2018, [link](#)

Kubboot, nl. wikipedia.org, [link](#)